ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 2ας Φεβρουαρίου 1989 *

Στην υπόθεση 22/87,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Enrico Traversa, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον καθηγητή Luigi Ferrari Bravo, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών, επικουρούμενο από τον Oscar Fiumara, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την ιταλική πρεσβεία, 5, rue Marie-Adélaide,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εντός των ταχθεισών προθεσμιών όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της οδηγίας 80/987 του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους O. Due, πρόεδρο, R. Joliet, T. F. O'Higgins και F. Grévisse, προέδρους τμήματος, Sir Gordon Slynn, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Οκτωβρίου 1988,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου 1988,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 28 Ιανουαρίου 1987, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εντός των ταχθεισών προθεσμιών όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της οδηγίας 80/987 του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

2 Η Επιτροπή διατυπώνει ειδικότερα τρεις αιτιάσεις που αφορούν τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν αντιστοίχως από τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας (δημιουργία οργανισμών εγγυήσεως ικανών να διασφαλίζουν στους εργαζομένους την πληρωμή απαιτήσεων που προκύπτουν από τις συμβάσεις εργασίας), από το άρθρο 7 (διασφάλιση των παροχών που οφείλονται στους εργαζομένους βάσει των συστημάτων υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως) και από το άρθρο 8 (διασφάλιση των παροχών γήρατος που απορρέουν από τα συστήματα επαγγελματικής ή διεπαγγελματικής επικουρικής προνοίας).

3 Η προθεσμία των 36 μηνών που προβλέπεται στο άρθρο 11 της οδηγίας για τη θέση σε ισχύ εκ μέρους των κρατών μελών των αναγκαίων νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων για τη συμμόρφωσή τους προς αυτήν έληξε στις 23 Οκτωβρίου 1983. Δεν αμφισβητείται ότι κανένα μέτρο αποβλέπον στη θέση σε εφαρμογή της οδηγίας δεν έχει ληφθεί από την Ιταλική Δημοκρατία.

4 Η καθής κυβέρνηση αναφέρει εντούτοις ότι διάφορες ισχύουσες διατάξεις του ιταλικού δικαίου μπορούν να διασφαλίζουν στους εργαζομένους ισοδύναμη προστασία ή ακόμη και μεγαλύτερη από αυτήν που επιδιώκεται με την οδηγία.

5 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς το ιστορικό της διαφοράς, η εξέλιξη της διαδικασίας καθώς και οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

6 Εκ προοιμίου πρέπει να υπομνηστεί ότι, δυνάμει του άρθρου 189 της Συνθήκης, κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται μία οδηγία υποχρεούται να λάβει, στο πλαίσιο της εθνικής του έννομης τάξης, όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί πλήρως η αποτελεσματικότητα της οδηγίας, σύμφωνα με το σκοπό που αυτή επιδιώκει. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου (και ιδίως από την απόφαση της 23ης Μαΐου 1985, Επιτροπή κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, 29/84, Συλλογή 1985, σ. 1661) προκύπτει σχετικά ότι, αν η θέση σε εφαρμογή μιας οδηγίας δεν απαιτεί κατ' ανάγκη τη θέσπιση ιδιαίτερων νομοθετικών ή κανονιστικών μέτρων σε κάθε κράτος μέλος, η θέσπιση αυτών των μέτρων μπορεί να θεωρηθεί ως περιττή μόνο αν οι ισχύουσες διατάξεις του εθνικού δικαίου διασφαλίζουν πράγματι την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας.

7 Η οδηγία 80/987, της οποίας η μη εφαρμογή προσάπτεται στην Ιταλική Δημοκρατία, έχει ως σκοπό την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη και προβλέπει, προς το σκοπό αυτόν, ιδίως τις ειδικές εγγυήσεις πληρωμής των μη καταβληθεισών απαιτήσεών τους.

8 Επομένως, πρέπει να εξεταστούν διαδοχικώς οι τρεις αιτιάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή, προκειμένου να εξακριβωθεί αν οι διατάξεις της ιταλικής νομοθεσίας που επικαλείται η καθής κυβέρνηση έχουν ως αποτέλεσμα τη διασφάλιση στους μισθωτούς των ειδικών εγγυήσεων που προβλέπει η προαναφερθείσα οδηγία 80/987.

Επί της πρώτης αιτιάσεως που βασίζεται στη μη θέση σε εφαρμογή των άρθρων 3 και 5 της οδηγίας 80/987

9 Από τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να συστήσουν οργανισμούς εγγυήσεως, οι οποίοι να διασφαλίζουν την πληρωμή των μη πληρωθεισών απαιτήσεων των μισθωτών που προέρχονται από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας και αφορούν την αμοιβή για την περίοδο πριν από ορισμένη ημερομηνία που ορίζεται μεταξύ των προϋποθέσεων του άρθρου 3.

10 Κατά την ιταλική κυβέρνηση, η συνδυασμένη εφαρμογή των διαφόρων διατάξεων του ιταλικού δικαίου, προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες που είναι δυνατόν να προκύψουν για το μισθωτό λόγω της απωλείας της απασχολήσεώς του, διασφαλίζει στους εργαζομένους ισοδύναμη προστασία με αυτήν που προβλέπεται στα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας. Η ιταλική κυβέρνηση αναφέρει, ιδίως, αφενός, τις διατάξεις που αφορούν την παροχή που καταβάλλεται κατά τον τερματισμό της σχέσεως εργασίας (« trattamento di fine rapporto »), οι οποίες περιλαμβάνονται στο νόμο 297, της 29ης Μαΐου 1982, (GURI αριθ. 148, της 7.6.1982) και, αφετέρου, το σύστημα εγγυήσεως πληρωμής που διασφαλίζεται από το « Cassa integrazione guadagni — gestione straordinaria » (επικουρικό ταμείο για τους μισθούς — ειδικό τμήμα), το οποίο θεσπίστηκε με το νόμο 164, της 29ης Μαΐου 1975 (GURI αριθ. 147, της 31.5.1975) και συνιστά εναλλακτικό σύστημα εγγυήσεως που προβλέπεται ειδικώς από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας από κοινού με το παράρτημα II, στοιχείο Γ 1.

11 Όσον αφορά την παροχή κατά τον τερματισμό της σχέσεως εργασίας, πρέπει να διαπιστωθεί ότι πρόκειται για επίδομα του οποίου το ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας, αντιστοιχεί δε καταρχήν σ' ένα μηνιαίο μισθό ανά έτος υπηρεσίας· το δικαιούνται όλοι οι εργαζόμενοι σε περίπτωση λήξεως της σχέσεως εργασίας τους, δυνάμει του άρθρου 2120 του ιταλικού αστικού κώδικα. Το ταμείο εγγυήσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 2 του προαναφερθέντος νόμου 297, αποβλέπει στο να υποκαταστήσει τον αφερέγγυο εργοδότη, προκειμένου να διασφαλιστεί η πληρωμή του εν λόγω επιδόματος. Εντούτοις, η εγγύηση αυτή δεν επεκτείνεται στην πληρωμή των απαιτήσεων για τις αμοιβές των εργαζομένων που δεν πληρώθηκαν κανονικώς κατά τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας λόγω της αφερεγγυότητας του εργοδότη. Πλην όμως, η πληρωμή των τελευταίων αυτών απαιτήσεων πρέπει να διασφαλιστεί δυνάμει των άρθρων 3 και 5 της οδηγίας 80/987. Από αυτό συνάγεται ότι οι διατάξεις του ιταλικού δικαίου σχετικά με την παροχή κατά τον τερματισμό της σχέσεως εργασίας δεν είναι δυνατό να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα προαναφερθέντα άρθρα της οδηγίας.

12 Όσον αφορά το επικουρικό ταμείο για τους μισθούς — ειδικό τμήμα — που εγγυάται την πληρωμή των απαιτήσεων των εργαζομένων μέχρι 80 % του μισθού τους σε περίπτωση « κρίσεως της επιχειρήσεως », έννοια που περιλαμβάνει την περίπτωση της αφερεγγυότητας του εργοδότη, δεν αμφισβητείται ότι μπορεί να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της οδηγίας όσον αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της εγγυήσεως. Εντούτοις, όπως παρατήρησε και η Επιτροπή, η εγγύηση αυτή παρουσιάζει κενά όσον αφορά το ως προς τα πρόσωπα πεδίο εφαρμογής της, αν ληφθεί υπόψη αυτό που προβλέπει η οδηγία.

13 Πράγματι, πρέπει να αναγνωριστεί, πρώτον, ότι το σύστημα αυτό εφαρμόζεται αποκλειστικά στις βιομηχανικές επιχειρήσεις (νόμος 164 της 29ης Μαΐου 1975), στις επιχειρήσεις στις οποίες έχουν ανατεθεί υπηρεσίες συλλογικής ανακαινίσεως, καθώς και στις εμπορικές επιχειρήσεις που απασχολούν πλέον των χιλίων ατόμων (νόμος 155 της 23ης Απριλίου 1981, GURI αριθ. 114, της 27.4.1981), στις εκδοτικές επιχειρήσεις ημερησίων εφημερίδων και στα πρακτορεία τύπου εθνικής διανομής (νόμος 146, της 5ης Αυγούστου 1981, GURI αριθ. 215, της 6.8.1981), τέλος δε, στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις (νόμος 918, της 9ης Δεκεμβρίου 1982), των τελευταίων αυτών αποκλειομένων, εντούτοις, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

14 Από αυτό προκύπτει ότι οι εργαζόμενοι όλων των επιχειρήσεων, που δεν υπάγονται σε μία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες, αποκλείονται της εγγυήσεως που παρέχει το επικουρικό ταμείο για τους μισθούς, σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη τους.

15 Πρέπει, δεύτερον, να αναγνωριστεί ότι όλοι οι μισθωτοί εργαζόμενοι που απασχολούνται στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις δεν τυγχάνουν της εφαρμογής του συστήματος εγγυήσεως που διασφαλίζεται από το επικουρικό ταμείο για τους μισθούς. Αποκλείονται από αυτό ιδίως οι διευθύνοντες, οι μαθητευόμενοι και οι κατ' οίκον εργαζόμενοι.

16 Εντούτοις, η ιταλική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι τρεις αυτές κατηγορίες εργαζομένων πρέπει να αποκλειστούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, λόγω της ειδικής φύσεως της συμβάσεως εργασίας τους και, όσον αφορά ειδικότερα τους διευθύνοντες, λόγω της υπάρξεως πολύ προηγμένων συστημάτων προστασίας που απορρέουν από τις συλλογικές συμβάσεις.

17 Σχετικά πρέπει να υπομνηστεί καταρχάς ότι, κατά το κείμενο του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας, αυτή δεν θίγει το εθνικό δίκαιο όσον αφορά τον ορισμό του όρου «μισθωτός εργαζόμενος». Όμως, από τις διατάξεις του ιταλικού αστικού κώδικα (άρθρο 2095 για τους διευθύνοντες, άρθρο 2134 για τους μαθητευομένους και άρθρο 2128 για τους κατ' οίκον εργαζομένους) καθώς και από τους ειδικούς νόμους και τη νομολογία που παρέθεσε η Επιτροπή, η οποία δεν αντικρούστηκε ως προς το σημείο αυτό από την ιταλική κυβέρνηση, προκύπτει ότι οι εργαζόμενοι των τριών αυτών κατηγοριών θεωρούνται στο ιταλικό δίκαιο ως μισθωτοί εργαζόμενοι.

18 Πρέπει εν συνεχεία να αναφερθεί ότι η δυνατότητα αποκλεισμού από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων, λόγω της ειδικής φύσεως της συμβάσεως εργασίας τους, της σχέσεως εργασίας τους ή της υπάρξεως άλλων μορφών εγγυήσεως που τους διασφαλίζουν ισοδύναμη προστασία, η οποία προβλέπεται κατ' εξαίρεση από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας, περιορίζεται από την ίδια αυτή διάταξη στις κατηγορίες που ρητώς αναφέρονται στον πίνακα του παραρτήματος της οδηγίας. Όσον αφορά την Ιταλία, ο πίνακας αυτός δεν προβλέπει τον αποκλεισμό καμίας κατηγορίας εργαζομένων για έναν από τους προαναφερθέντες λόγους.

19 Από αυτό προκύπτει ότι τόσο οι διευθύνοντες όσο και οι μαθητευόμενοι και οι κατ' οίκον εργαζόμενοι, θεωρούμενοι ως μισθωτοί εργαζόμενοι δυνάμει του ιταλικού δικαίου, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

20 Πρέπει να αναγνωριστεί, τρίτον, ότι η εγγύηση που παρέχεται στους εργαζόμενους που απασχολούνται στις επιχειρήσεις οι οποίες καλύπτονται από το σύστημα του επικουρικού ταμείου για τους μισθούς δεν είναι αυτόματη, αλλ' ότι η παροχή της εξαρτάται από ένα σύνολο προϋποθέσεων που πρέπει να εκτιμώνται, περίπτωση προς περίπτωση, από τη διυπουργική επιτροπή της βιομηχανικής πολιτικής.

21 Πράγματι, τόσο από το άρθρο 2 του νόμου 675, της 12ης Αυγούστου 1977 (GURI αριθ. 243, της 7.9.1977) όσο και από την απόφαση της διυπουργικής επιτροπής της βιομηχανικής πολιτικής της 12ης Ιουνίου 1984 (GURI αριθ. 18, της 22.1.1985), που επικαλέστηκε η καθής κυβέρνηση, προκύπτει ότι η παρέμβαση του επικουρικού ταμείου για τους μισθούς, σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και ότι πρέπει να αποτελεί το αντικείμενο αποφάσεως λαμβανομένης ιδίως σε συνάρτηση με την κοινωνική σπουδαιότητα της επιχειρήσεως σε σχέση με την τοπική κατάσταση της αντίστοιχης απασχολήσεως και με την κατάσταση του σχετικού τομέα παραγωγής.

22 Η ιταλική κυβέρνηση ισχυρίζεται σχετικά ότι από το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας και του συνημμένου πίνακα, ο οποίος, όσον αφορά την Ιταλία, περιλαμβάνει, ως « μισθωτούς εργαζομένους που τυγχάνουν της εφαρμογής άλλων μορφών εγγυήσεως » δυνάμενους, συνεπώς, να αποκλεισθούν του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, « τους μισθωτούς που καλύπτονται από παροχές προβλεπόμενες από την κειμένη νομοθεσία, που τους εξασφαλίζουν τη συνέχιση της πληρωμής τους, σε περίπτωση οικονομικής κρίσεως της επιχειρήσεως », προκύπτει ότι όλες οι κατηγορίες των εργαζομένων που τυγχάνουν της εφαρμογής του συστήματος εγγυήσεως του επικουρικού ταμείου για τους μισθούς αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας. Ο αποκλεισμός αυτός δεν αφορά τους κατ' ιδίαν εργαζομένους που έχουν τύχει συγκεκριμένα της εφαρμογής του εν λόγω συτήματος εγγυήσεως, αλλά το σύνολο των εργαζομένων που θεωρητικώς μπορούν να τύχουν της εφαρμογής του εν λόγω συστήματος.

23 Η θέση αυτή πρέπει να απορριφθεί. Τόσο από το σκοπό της οδηγίας που αποβλέπει στη διασφάλιση ελαχίστης προστασίας για όλους τους εργαζομένους όσο και από τον εξαιρετικό χαρακτήρα της δυνατότητας αποκλεισμού που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, προκύπτει ότι στη διάταξη αυτή δεν μπορεί να δοθεί η διασταλτική ερμηνεία που ανέφερε η καθής κυβέρνηση. Συνεπώς, μόνο οι εργαζόμενοι που πράγματι, σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, τυγχάνουν της εφαρμογής του συστήματος προστασίας του επικουρικού ταμείου για τους μισθούς πρέπει να θεωρηθούν ως αποκλειόμενοι του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας.

24 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή ως βάσιμη.

Επί της δευτέρας αιτιάσεως που βασίζεται στη μη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 7 της οδηγίας

25 Κατά το γράμμα του άρθρου 7 της οδηγίας:

« Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα που διασφαλίζουν ώστε, στα πλαίσια των εθνικών συστημάτων υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως, η μη καταβολή στους αντίστοιχους ασφαλιστικούς φορείς υποχρεωτικών εισφορών οφειλόμενων από τον εργοδότη, πριν από την επέλευση της αφερεγγυότητάς του, να μη θίγει το δικαίωμα του μισθωτού για παροχές εκ μέρους αυτών των ασφαλιστικών φορέων, υπό την προϋπόθεση ότι από τους μισθούς που πληρώθηκαν έγινε προηγούμενη κράτηση των εισφορών των μισθωτών. »

26 Η ιταλική κυβέρνηση αναφέρει ότι το άρθρο 2116 του ιταλικού αστικού κώδικα καθιερώνει την καλούμενη αρχή του αυτοματισμού των παροχών, η οποία εγγυάται στους εργαζομένους την είσπραξη των παροχών, ακόμη και σε περίπτωση μη καταβολής των εισφορών εκ μέρους του επιχειρηματία.

27 Πρέπει να αναγνωριστεί σχετικά ότι, όπως ορθώς η Επιτροπή τόνισε, η αρχή του αυτοματισμού των παροχών αναγνωρίζεται από το προαναφερθέν άρθρο του αστικού κώδικα υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των ειδικών νόμων που έχουν θεσπιστεί στον εν λόγω τομέα. Κατά το γράμμα ιδίως του άρθρου 23β του νόμου 485, της 11ης Αυγούστου 1972 (GURI αριθ. 223, της 26.8.1972), « η υποχρέωση καταβολής των εισφορών που παρέχει το δικαίωμα για τις παροχές γήρατος, αναπηρίας ή επιζώντων θεωρείται ως εκπληρωθείσα ακόμη και αν οι εισφορές δεν έχουν πράγματι καταβληθεί αλλά εξακολουθούν να οφείλονται εντός των ορίων της παραγραφής που είναι δεκαετής ». Από αυτό συνάγεται ότι τα δικαιώματα των μισθωτών για τις παροχές γήρατος, αναπηρίας ή επιζώντων δεν διασφαλίζονται στην περίπτωση παραγραφής του χρέους του αφερέγγυου εργοδότη έναντι του ασφαλιστικού φορέα.

28 Το επιχείρημα ότι οι εργαζόμενοι μπορούν να αποφύγουν την παραγραφή αυτή ελέγχοντας, διά των αντιγράφων κινήσεως των λογαριασμών που το εθνικό ινστιτούτο κοινωνικής προνοίας έχει την υποχρέωση να τους αποστέλλει ετησίως, την πραγματική καταβολή των εισφορών εκ μέρους του εργοδότη τους, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, το άρθρο 7 της οδηγίας εξαρτά τη διασφάλιση του δικαιώματος προς παροχές του εργαζομένου από μία μόνο προϋπόθεση, δηλαδή από το ότι έγινε προηγούμενη κράτηση των εισφορών των μισθωτών από τους μισθούς που πληρώθηκαν.

29 Η ιταλική κυβέρνηση ισχυρίζεται ακόμη ότι, δυνάμει του άρθρου 13 του νόμου 1338 της 12ης Αυγούστου 1962 (GURI αριθ. 229, της 11.9.1962), είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν οι συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες η μη καταβολή των οφειλομένων εισφορών δημιουργεί την ανάγκη διασφαλίσεως της συντάξεως στους εργαζομένους. Δυνάμει της διατάξεως αυτής, όταν ο εργοδότης δεν έχει καταβάλει τις εισφορές και όταν οι αυτές έχουν παραγραφεί, το Εθνικό Ινστιτούτο Κοινωνικής Προνοίας μπορεί να συνιστά, κατόπιν αιτήσεως του εργοδότη ή του ενδιαφερομένου εργαζομένου, ισόβια πρόσοδο ίση με τη σύνταξη ή με μέρος ολόκληρης της σύνταξης της υποχρεωτικής ασφαλίσεως που θα οφείλετο στο μισθωτό για τις μη καταβληθείσες εισφορές.

30 Πρέπει να αναγνωριστεί σχετικά ότι η σύσταση αυτής της προσόδου εξαρτάται, δυνάμει του νόμου, από την καταβολή εκ μέρους του εργαζομένου ή του εργοδότη του μαθηματικού αποθέματος του ειδικού ταμείου προσαρμογής που έχει συσταθεί στο πλαίσιο του Εθνικού Ινστιτούτου Κοινωνικής Προνοίας. Από αυτό συνάγεται ότι, προκειμένου για αφερέγγυους εργοδότες, η σύσταση της ισόβιας προσόδου εξαρτάται από τις εισφορές του ιδίου του εργαζομένου. Συνεπώς, η νομοθετική διάταξη την οποία επικαλείται η ιταλική κυβέρνηση δεν καθιστά δυνατή την αντιστάθμιση των ανεπαρκειών της αρχής του αυτοματισμού των παροχών έναντι των απαιτήσεων του άρθρου 7 της οδηγίας.

31 Η ιταλική κυβέρνηση ισχυρίζεται ακόμη ότι το άρθρο 6 της οδηγίας καθιστά δυνατή στα κράτη μέλη τη μη υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων για τις παροχές που προβλέπονται τόσο από τα συστήματα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως όσο και από τα συστήματα επικουρικής κοινωνικής ασφαλίσεως.

32 Αυτή η ερμηνεία του άρθρου 6, που θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί δυνατό στα κράτη μέλη να περιορίζουν μονομερώς την έκταση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία, δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Από το γράμμα του άρθρου 6 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή περιορίζεται στο να επιτρέπει στα κράτη μέλη να μη επιβάλλουν στους οργανισμούς εγγυήσεως, που προβλέπονται στα άρθρα 3 και 5, την ανάληψη ευθύνης για τις εισφορές που δεν έχουν καταβληθεί από τον αφερέγγυο εργοδότη, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να επιλέγουν προς τούτο ένα άλλο σύστημα διασφαλίσεως των δικαιωμάτων των εργαζομένων για τις παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως.

33 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή ως βάσιμη.

Επί της τρίτης αιτιάσεως που βασίζεται στη μη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 8 της οδηγίας

34 Απαντώντας στην αιτίαση της Επιτροπής σχετικά με τη μη ύπαρξη στο ιταλικό δίκαιο διατάξεων δυναμένων να θέσουν σε εφαρμογή την υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 8 της οδηγίας, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη να προστατεύουν τα δικαιώ-

ματα των εργαζομένων προς παροχές γήρατος και επιζώντων δυνάμει των συστημάτων επαγγελματικής ή διεπαγγελματικής επικουρικής προνοίας λειτουργούντων εκτός των συστημάτων υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως, η ιταλική κυβέρνηση αναφέρει ότι αυτού του είδους τα επικουρικά συστήματα είναι σχεδόν ανύπαρκτα στην Ιταλία.

35 Σχετικά αρκεί να αναγνωριστεί ότι το γεγονός αυτό δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη μη εκπλήρωση της υποχρεώσεως που απορρέει από το άρθρο 8 της οδηγίας.

36 Εξάλλου, η ιταλική κυβέρνηση επικαλείται το επιχείρημα που απορρέει από την ερμηνεία του άρθρου 6 της οδηγίας, το οποίο έχει ήδη απορριφθεί στο πλαίσιο της εξετάσεως της δευτέρας αιτιάσεως της Επιτροπής.

37 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η τρίτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει επίσης να γίνει δεκτή.

38 Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις ανωτέρω σκέψεις, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της οδηγίας 80/987 του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

39 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή η καθής ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις της οδηγίας 80/987 του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Due Joliet O'Higgins Grévisse

Slynn Mancini Schockweiler Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 2 Φεβρουαρίου 1989.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος

O. Due